

УДК 632.4:633.34

О. П. Адаменко, аспірантка*

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

**ДИНАМІКА УРАЖЕННЯ СОЇ ФУЗАРІОЗНОЮ КОРЕНЕВОЮ ГНИЛЛЮ
ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА ПОГОДНИХ УМОВ**

За результатами багаторічних досліджень учених світу, збільшення посівних площ під соєю призводить до значного поширення різних грибних хвороб, які знижують урожайність культури і якість насіння. До найбільш поширених і шкідливих хвороб культури в східній частині Лісостепу України належить фузаріозна коренева гниль, збудниками якої є гриби роду *Fusarium* spp. Останніми роками хвороба має тенденцію до збільшення ареалу і шкідливості.

На ринку України є великий асортимент сортів сої. Державним реєстром сортів рослин України дозволено для вирощування 114 сортів цієї культури з різним періодом вегетації — від ультраскоростиглих до пізньостиглих.

Метою нашої роботи було вивчення динаміки розвитку фузаріозної кореневої гнилі на сортах сої різних груп стиглості та їх залежність від погодних умов у період вегетації.

Польові дослідження проводили у 2010–2011 рр. на посівах наукової сівозміни лабораторії рослинництва та сортовивчення Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН. Досліджували динаміку поширеності та розвитку фузаріозних кореневих гнилей на скоростиглих сортах Аннушка і Устя та ранньостиглих сортах Романтика та Медея. Фон для зараження створювали монокультурою.

Протягом вегетаційного періоду проводили обліки ураженості рослин збудником хвороби у такі фази розвитку: сходи, перший трійчастий листок, цвітіння, налив та дозрівання насіння за загальноприйнятими методиками.

За результатами наших досліджень виявлений зв'язок між розвитком фузаріозних кореневих гнилей та кількістю опадів (рис. 1,2).

Встановлена пряма залежність між опадами та розвитком хвороби, тобто за наявності ґрунтової вологи збудники фузаріозної кореневої гнилі більш інтенсивно уражують рослини сої. Умови 2010 р. характеризувались нерівномірним вологозабезпеченням ґрунту протягом вегетації. У фази сходи, перший трійчастий листок, дозрівання насіння відмічали незначну кількість опадів, що привело до пригніченого розвитку збудників гнилі. В умовах 2011 р спостерігали поступове наростання розвитку хвороби протягом вегетаційного періоду, чому сприяло достатнє забезпечення ґрунту вологою внаслідок випадіння дощів.

---

*Науковий керівник — доктор с.-г. наук, професор В. П. Петренкова

Інтенсивність ураження збудником хвороби рослин сої на сортах була різною. У 2010 р. сорт Устя уражувався меншою мірою (0,8-6,7 %), ніж інші сорти, що пов'язано з відмінністю у будові кореневої системи (потовщена кутикула). Інтенсивність ураження збудником кореневої гнилі рослин сортів Аннушка, Романтика та Медея істотно не відрізнялися протягом вегетації і становила 3,3-28,3 %.

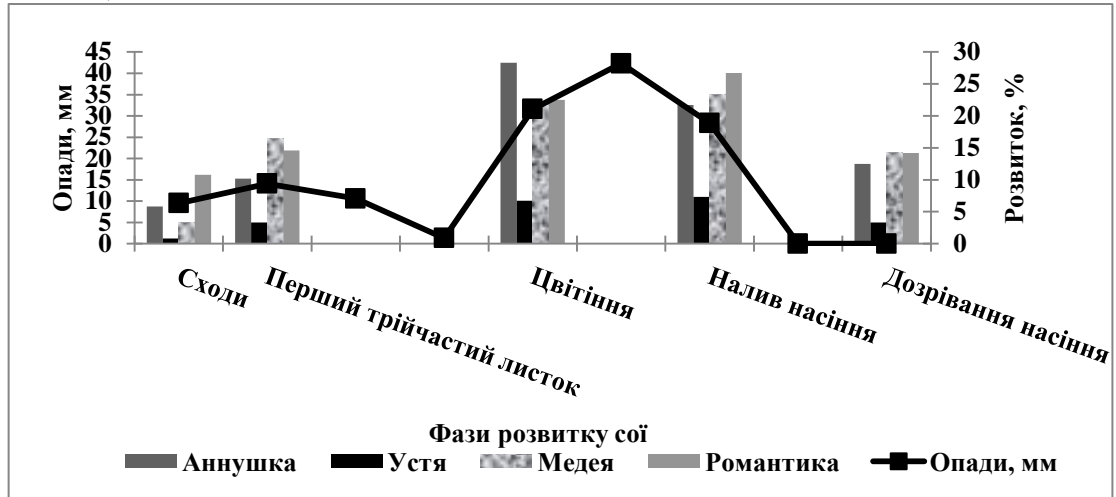

Рис. 1. Динаміка розвитку фузаріозної кореневої гнилі на різних сортах сої залежно від опадів (2010 р.).

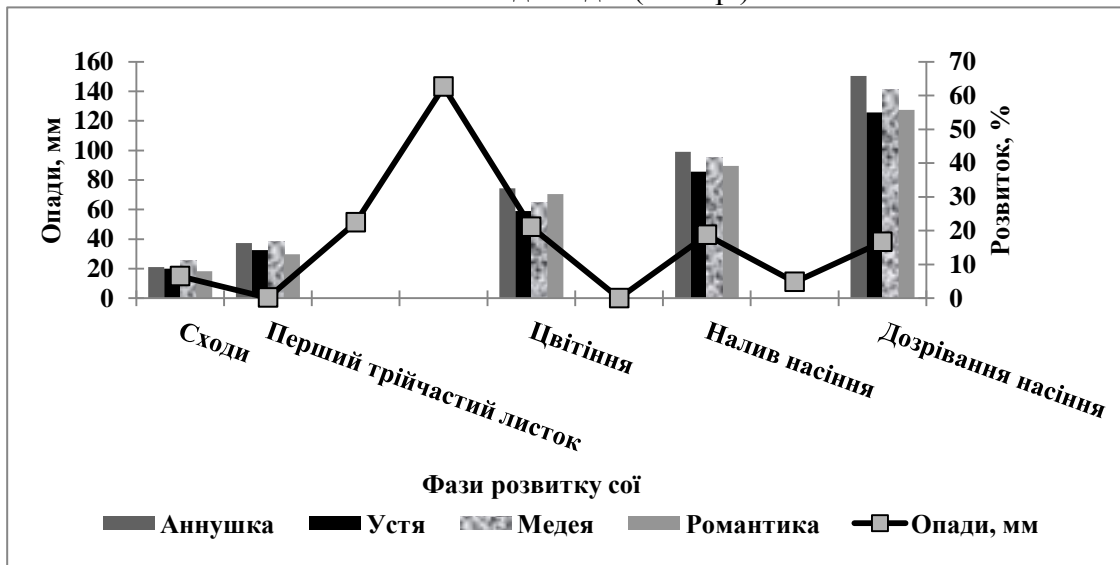

Рис. 2. Динаміка розвитку фузаріозної кореневої гнилі на різних сортах сої залежно від опадів (2011р.).

У 2011 р. розвиток хвороби на досліджуваних сортах поступово зростав: у фазі сходи становив 8,0-11,2 %, в період цвітіння — 25,8-32,5 %, а у фазі дозрівання насіння -- 55,0-65,8 %.

Таким чином, інтенсивність ураження рослин сої збудником фузаріозної кореневої гнилі залежить у більшій мірі від наявності вологи у ґрунті, а також від сортових особливостей культури.